

ROZSUDOK

V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Zdenky Reisenauerovej a členov senátu JUDr. Jozefa Hargaša a JUDr. Jaroslavy Fúrovej, v právnej veci navrhovateľiek: 1/ **J. K.**, bytom H., 2/ **M. D.**, bytom P B, Z., 3/ **A. K.**, bytom S., zastúpené advokátom *Mgr. V. L.*, Advokátska kancelária P, C., proti odporcovi: **Obvodný pozemkový úrad v Považskej Bystrici**, Považská Bystrica, Centrum č. 1/1, za účasti 1/ A. H., bytom H., zastúpená advokátom *Mgr. V. L.*, Advokátska kancelária P, C., 2/ E. D., bytom R., 3/ Slovenský pozemkový fond Bratislava, Búdkova č. 36, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia a postupu odporcu zo dňa 30. júna 2008, č. H/2008/00267-R/1067-BEI-A50, o odvolaní navrhovateľiek proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne č.k. 11Sp/31/2008-96 zo dňa 8. septembra 2010, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Trenčíne č.k. 11Sp/31/2008-96 zo dňa 8. septembra 2010 **z m e ň u j e** tak, že rozhodnutie odporcu zo dňa 30. júna 2008, č. H/2008/00267-R/1067-BEI-A50 **z r u š u j e** a vec mu **v r a c i a** na ďalšie konanie.

Odporca je povinný zaplatiť navrhovateľkám náhradu trov konania v sume 1.235,58 € do rúk ich právneho zástupcu *Mgr. V. L.* v lehote desať dni od právoplatnosti rozsudku.

O d ô v o d n e n i e :

Krajský súd v Trenčíne napadnutým rozsudkom rozhodnutie odporcu uvedené v záhlaví tohto rozhodnutia potvrdil. Navrhovateľkám náhradu trov konania nepriznal.

Z odôvodnenia uvedeného rozsudku vyplýva, že krajský súd v preskúmanej veci mal preukázané, že odporca rozhodnutím zo dňa 30. júna 2008, č. H/2008/00267-R/1067-BEI-A50 rozhodol tak, že právnej predchodkyňi navrhovateľiek nenavrátil vlastníctvo a ani nepriznal náhradu k žiadaným pozemkom parc. č. 6 a parc. č. 194 zapísané v kat. úz. D.M. pre nesplnenie podmienky uvedenej v § 3 ods. 1, písm. j/ zákona č. 503/2003 Z.z. o navrátenie

vlastníctva k pozemkom a o zmene a doplnení zákona č. 180/1995 Z.z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom v znení neskorších predpisov (ďalej len „reštitučný zákon“).

Na základe vykonaného dokazovania a zisteného skutkového stavu vyhodnotiac dôkazy vykonané v priebehu správneho konania krajský súd dospel k záveru, že návrh navrhovateľiek na preskúmanie zákonnosti rozhodnutia odporcu je neopodstatnený. Konštatoval, že z dôkazov nepochybne vyplýva, že právna predchodkyňa navrhovateľiek si ako oprávnená osoba včas na Obvodnom pozemkovom úrade v Považskej Bystrici uplatnila reštitučný nárok v zmysle reštitučného zákona z dôvodu uvedeného v § 3 ods. 1, písm. j/, avšak v správnom konaní nepreukázala splnenie zákonnej podmienky pre priznanie reštitučného nároku podľa citovaného zákonného ustanovenia, pretože predmetné kúpne zmluvy, ktorými pôvodná vlastníčka odpredala nehnuteľnosti špecifikované v napadnutom rozhodnutí boli uzavreté v súlade s v tom čase platnou právnou úpravou.

Krajský súd poukázal na to, že tieseň a nápadne nevýhodné podmienky je potrebné posudzovať ako dva predpoklady, ktoré musia byť splnené súčasne v čase právneho úkonu, pričom splnenie oboch týchto podmienok nemožno bez ďalšieho vyvodit' priamo ani zo zákona ako určitú fikciu a vždy prítomnú súčasť majetkových dispozícií medzi štátom a fyzickou osobou, ale ani zo všeobecnej situácie, jestvujúcej, či už v štáte ako celku alebo v niektorom z jeho regiónov a vždy je potrebné skúmať, či táto všeobecná situácia v konkrétnom prípade toho – ktorého konajúceho mala za následok uzavretie zmluvy v tiesni a za nápadne nevýhodných podmienok.

Podľa názoru krajského súdu v danom prípade nebolo možné vyvodit' záver, že predmetné kúpne zmluvy právna predchodkyňa navrhovateľiek uzavrela v tiesni, keďže obdobie rokov 1948 až 1989 nie je možné bez ďalšieho považovať automaticky za naplnenie pojmu tiesne. Súčasne mal za to, že v danom prípade nebol naplnený ani druhý predpoklad uvedený v zákonom ustanovení, pretože kúpna cena, dohodnutá v zmluvách, bola v súlade s v tom čase platnou právnou úpravou – vyhláškou č. 47/69 Zb. a č. 129/1984 Zb. o cenách stavieb, pozemkov, porastov, úhradách za zriadenie práva osobného užívania pozemkov a o náhradách za dočasné užívanie pozemkov, s poukazom na to, že rozhodujúci bol charakter pozemku v čase, kedy došlo k uzavretiu zmluvy, pričom v danom prípade išlo o pôdu v súkromnom vlastníctve, podľa čoho bola cena aj stanovená.

Krajský súd na námietky navrhovateľiek neprihliadol. Zdôvodnenie tiesne a nápadne nevýhodných podmienok v odvolaní navrhovateľiek proti rozhodnutiu správneho orgánu ako aj v odvolaní proti prvostupňovému rozsudku zo dňa 17.12.2008, vzhľadom na celkový postoj pôvodnej žiadateľky P. H. k dôkaznému bremenu, považoval za účelové a nepresvedčivé. Poukázal na to, že v oboch opravných prostriedkoch je tieseň spomenutá len v teoretickej rovine bez konkrétnych údajov. Konštatoval, že na údaje, ktoré oprávnené osoby uviedli na pojednávaní už súd ani nemôže prihliadať, pretože ide o doplnenie dôvodov v skutkovom stave po rozhodnutí správneho orgánu, čo je v rozpore s § 250j ods. 1 O.s.p.. Krajský súd ďalej konštatoval, že keďže stav tiesne u pôvodnej vlastníčky nebol vôbec preukázaný, splnenie podmienky nápadne nevýhodných podmienok stráca význam. Taktiež považoval za nedôvodné námietky navrhovateľiek o tom, že výrok rozhodnutia a tiež jeho odôvodnenie je nejasné, nepresné a preto je rozhodnutie nepreskúmateľné. Mal za to, že nesprávne uvedenie registra katastra nehnuteľností nespôsobuje nezákonnosť rozhodnutia a keďže sa čísla parciel nezmenili, nemôže dôjsť k nejakým omylom alebo nejasnostiam, o ktoré pozemky v konaní ide. Nesúhlasil s tvrdením navrhovateľiek, že odôvodnenie sa týka len parc. č. 6, pretože sa v ňom odporca rovnako zaoberá aj parc. č. 194.

Krajský súd preskúmané rozhodnutie odporcu ako vecne správne potvrdil podľa § 250q ods. 2 O.s.p.

Rozhodnutie o náhrade trov konania krajský súd odôvodnil podľa § 250k ods. 1 O.s.p. v spojení s § 250l ods. 2, navrhovateľkám náhradu trov konania nepriznal, pretože boli v tomto konaní neúspešné.

Proti uvedenému rozsudku krajského súdu sa v zákonnej lehote odvolali navrhovateľky. Žiadali, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok krajského súdu zmenil tak, že preskúvané rozhodnutie správneho orgánu zruší a vec mu vráti na ďalšie konanie.

Nesúhlasili s právnym názorom súdu prvého stupňa, keď sa v celom rozsahu stotožnil s názorom odporcu vysloveným v preskúvanom rozhodnutí. Namietali, že súd prvého stupňa tak, ako aj žalovaný správny orgán na základe nedostatočne zisteného skutkového stavu, a aj na základe už vykonaných dôkazov dospeli k nesprávnym skutkovým zisteniam a rozhodli na základe nesprávneho posúdenia danej veci. Uviedli, že zo spisového materiálu vyplýva, že kúpne zmluvy uzavreté medzi oprávnenou osobou, ich právnou predchodkyňou, neboli uzavreté dobrovoľne, tento predaj bol na nej vynútený vtedajším politickým režimom, teda tieto právne úkony uskutočnila v tiesni, ktorá bola pohnútkou vôle ich matky k nedobrovoľnému podpísaniu oboch kúpnopredajných zmlúv, pretože vlastníctvo k predmetnej veci, ktoré nepoživalo zákonnú ochranu, stratilo pre ňu ako jednotlivca zmysel. Ďalej uviedli, že podmienky predaja pozemkov ich matkou v obidvoch kúpnopredajných zmluvách boli pre ňu nápadne nevýhodné, pretože tieto podmienky boli určené zo strany štátu, zastúpeného MsNV v Považskej Bystrici, a ich matka tak ako i ostatní občania, nemala možnosť tieto podmienky (direktívne určené a nariadené) žiadnym spôsobom meniť ani ovplyvniť, nemala teda možnosť ako predávajúca dohodnúť s kupujúcim kúpnu cenu. Poukázali na to, že po vynútenom odpredaji predmetných pozemkov zostali ich matke len bezcenné zvyšky pozemkov, čím došlo k ich znehodnoteniu, pretože tieto sa nedali už na nič využiť a preto aj z toho pohľadu boli kúpnopredajné zmluvy uzatvorené za nápadne nevýhodných podmienok. Za nesprávny považovali tiež právny záver súdu prvého stupňa o tom, že kúpne ceny v predmetných kúpnopredajných zmluvách neboli dohodnuté v rozpore s platnými cenovými predpismi.

Navrhovateľky súčasne namietali, že správny orgán v priebehu celého správneho konania vôbec nepostupoval v súčinnosti s pôvodnou účastníčkou konania P. H., nežiadal od nej, aby sa vyjadrila k podkladu rozhodnutia a uplatnila svoje návrhy, taktiež jej neposkytol žiadnu pomoc ani poučenia, aby pre neznalosť právnych predpisov neutrpela v konaní ujmu, teda odporca si voči nej nesplnil povinnosť podľa § 3 ods. 2 správneho poriadku a na tom nič nemení ani skutočnosť, že neskôr v priebehu konania si zvolila na zastupovanie právneho zástupcu. Vytýkali správne orgánu, že pokiaľ nemal vec objasnenú, bol povinný podľa § 21 ods. 1 správneho poriadku nariadiť vo veci pojednávanie, ktorým by sa prispelo k objasneniu veci, čo však neurobil. Postup odporcu, ktorý predchádzal vydaniu napadnutého rozhodnutia považovali v rozpore s viacerými ustanoveniami správneho poriadku a teda v rozpore so zákonom.

Odporca navrhoval napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa potvrdiť. Napadnutý rozsudok krajského súdu považoval za vecne správny a v súlade so zákonom. Nesúhlasil s dôvodmi uvedenými v odvolaní navrhovateľiek.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací podľa § 246c ods. 1 O.s.p. v spojení s ust. § 10 ods. 2 preskúmal odvolaním napadnutý rozsudok krajského súdu a konanie mu predchádzajúce v zmysle ust. § 246c ods. 1 v spojení s §§ 211 a nasl. bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 250ja ods. 2 O.s.p.), keď deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený minimálne päť dní vopred na úradnej tabuli a na internetovej stránke

Najvyššieho súdu SR www.nsud.sk (§ 156 ods. 1 a ods. 3 O.s.p. v spojení s § 211 ods. 2 a s § 246c ods. 1) a dospel k záveru, že odvolanie navrhovateliek je dôvodné.

Predmetom odvolacieho konania v danej veci bol rozsudok krajského súdu, ktorým krajský súd potvrdil rozhodnutie žalovaného správneho orgánu, ktorým rozhodnutím žalovaný nevyhovel reštitučnému nároku právnej predchodkyňi navrhovateliek ako oprávnenej osoby uplatnenej podľa reštitučného zákona na navrátenie vlastníctva k žiadaným nehnuteľnostiam, a preto odvolací súd preskúmal rozsudok súdu prvého stupňa ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, pričom v rámci odvolacieho konania skúmal aj napadnuté rozhodnutie žalovaného správneho orgánu a konanie mu predchádzajúce, najmä z toho pohľadu, či sa súd prvého stupňa vysporiadal so všetkými námietkami uvedenými v opravnom prostriedku a z takto vymedzeného rozsahu, či správne posúdil zákonnosť a správnosť napadnutého rozhodnutia správneho orgánu.

Predmetom preskúmvacieho konania v danej veci bolo rozhodnutie a postup žalovaného správneho orgánu, ktorým rozhodnutím odporca v rámci konania podľa reštitučného zákona žiadateľke ako oprávnenej osobe nepriznal vlastníctvo a ani právo na náhradu za žiadané pozemky.

Podľa § 5 ods. 1, 2, 3, 5 reštitučného zákona právo na navrátenie vlastníctva k pozemku môže uplatniť oprávnená osoba do 31. decembra 2004 na obvodnom pozemkovom úrade, v ktorého obvode vlastnila pozemok, a zároveň preukáže skutočnosti podľa § 3. Neuplatnením práva v lehote právo zanikne. Rozhodnutie o navrátení vlastníctva k pozemku alebo rozhodnutie o priznaní práva na náhradu podľa § 6 ods. 2 a 3 vydá obvodný pozemkový úrad. Na konanie podľa odseku 2 sa vzťahujú všeobecné predpisy o správnom konaní. Proti rozhodnutiu obvodného pozemkového úradu podľa odsekov 2 a 4 možno podať opravný prostriedok na súde.

V zmysle ust. § 1 písm. a/, b/ reštitučného zákona tento zákon upravuje navrátenie vlastníctva k pozemkom, ktoré neboli vydané podľa osobitného predpisu (zák. č. 229/1991 Zb., §§ 37 až 39 zákona č. 330/1991 Zb.). Vlastnícke právo sa vracia k pozemkom, ktoré tvoria

- a) poľnohospodársky pôdny fond alebo do neho patria,
- b) lesný pôdny fond.

Podľa § 3 ods. 1, písm. j/ reštitučného zákona oprávneným osobám sa navráti vlastníctvo k pozemku, ktorý prešiel na štát alebo na inú právnickú osobu v dôsledku kúpnej zmluvy uzavretej v tiesni za nápadne nevýhodných podmienok.

Predpokladom navrátenia vlastníctva k pozemkom alebo priznania náhrady za nehnuteľnosti, ktoré nie je možné vydať bolo, aby si oprávnená osoba uplatnila reštitučný nárok na pozemkovom úrade v zmysle § 5 ods. 1 uvedeného zákona a súčasne preukázala splnenie zákonných podmienok oprávnenej osoby ustanovených v § 2 ods. 1, 2, ako aj, že žiadané nehnuteľnosti prešli v zákonnej dobe (od 25.2.1948 do 1.1.1990) na štát alebo inú právnickú osobu v dôsledku skutočností taxatívne ustanovených v § 3 ods. 1, 2, 3, právo na navrátenie vlastníctva alebo priznanie náhrady si oprávnená osoba uplatnila v lehote ustanovenej v § 5 ods. 1 (do 31.12.2004) a žiadané pozemky ku dňu odňatia mali charakter pôdy podľa § 1 ods. 1, ako aj, že žiadané nehnuteľnosti neboli vydané podľa zákona o pôde (zákon č. 229/1991 Zb. §§ 37 až 39 zákona č. 330/1991Zb.).

Na konanie o nárokoch oprávnených osôb v zmysle zákona o pôde sú príslušné pozemkové úrady podľa § 5 ods. 1 reštitučného zákona v spojení s § 5 ods. 5 zákona č. 330/1991 Zb. o pozemkových úpravách, usporiadaní pozemkového vlastníctva, pozemkových úradoch, pozemkovom fonde a o pozemkových spoločenstvách v platnom znení.

Pre konanie pozemkového úradu o navrátení vlastníctva k pozemku alebo rozhodnutie o priznaní práva na náhradu podľa § 3 ods. 1, 2 v spojení s § 6 ods. 2 a 3 reštitučného zákona platia všeobecné predpisy o správnom konaní, teda ustanovenia zákona č. 71/1967 Zb. v platnom znení o správnom konaní (ďalej len „správny poriadok“) podľa § 5 ods. 3 reštitučného zákona.

Podľa § 32 správneho poriadku správny orgán je povinný zistiť presne a úplne skutočný stav veci a za tým účelom si obstarat' potrebné podklady pre rozhodnutie. Pritom nie je viazaný len návrhmi účastníkov konania. Podkladom pre rozhodnutie sú najmä podania, návrhy a vyjadrenia účastníkov konania, dôkazy, čestné vyhlásenia, ako aj skutočnosti všeobecne známe alebo známe správnomu orgánu z jeho úradnej činnosti. Rozsah a spôsob zisťovania podkladov pre rozhodnutie určuje správny orgán. Na žiadosť správneho orgánu sú štátne orgány, orgány územnej samosprávy, fyzické osoby a právnické osoby povinné oznámiť skutočnosti, ktoré majú význam pre konanie a rozhodnutie.

Podľa § 3 ods. 1 až 4 správneho poriadku správne orgány postupujú v konaní v súlade so zákonmi a inými právnymi predpismi. Sú povinné chrániť záujmy štátu a spoločnosti, práva a záujmy fyzických osôb a právnických osôb a dôsledne vyžadovať plnenie ich povinností.

Správne orgány sú povinné postupovať v konaní v úzkej súčinnosti s účastníkmi konania, zúčastnenými osobami a inými osobami, ktorých sa konanie týka a dať im vždy príležitosť, aby mohli svoje práva a záujmy účinne obhajovať, najmä sa vyjadriť k podkladu rozhodnutia, a uplatniť svoje návrhy. Účastníkom konania, zúčastneným osobám a iným osobám, ktorých sa konanie týka musia správne orgány poskytovať pomoc a poučenia, aby pre neznalosť právnych predpisov neutrpeli v konaní ujmu.

Správne orgány sú povinné svedomite a zodpovedne sa zaoberať každou vecou, ktorá je predmetom konania, vybaviť ju včas a bez zbytočných priet'ahov a použiť najvhodnejšie prostriedky, ktoré vedú k správnomu vybaveniu veci. Ak to povaha veci pripúšťa, má sa správny orgán vždy pokúsiť o jej zmierne vybavenie. Správne orgány dbajú na to, aby konanie prebiehalo hospodárne a bez zbytočného zaťažovania účastníkov konania a iných osôb.

Rozhodnutie správnych orgánov musí vychádzať zo spoľahlivo zisteného stavu veci. Správne orgány dbajú o to, aby v rozhodovaní o skutkovo zhodných alebo podobných prípadoch nevznikali neodôvodnené rozdiely.

Podľa § 46 správneho poriadku rozhodnutie musí byť v súlade so zákonmi a ostatnými právnymi predpismi, musí ho vydať orgán na to príslušný, musí vychádzať zo spoľahlivo zisteného stavu veci a musí obsahovať predpísané náležitosti.

Podľa názoru odvolacieho súdu správny orgán v danej veci nepostupoval v intenciách citovaných právnych noriem, pre svoje rozhodnutie si nežadov'ážil dostatok skutkových podkladov, vo veci nezistil skutočný stav, majúce za následok vydanie rozhodnutia vo veci

predčasne, z ktorých dôvodov v danom prípade neboli splnené zákonné podmienky pre potvrdenie jeho rozhodnutia súdom prvého stupňa podľa § 250q ods. 2 O.s.p..

Z predloženého spisu krajského súdu, ktorého súčasťou tvoril administratívny spisový materiál, odvolací súd zistil, že právna predchodkyňa navrhovateľiek P. H. ako oprávnená osoba si dňa 2.12.2004, teda v zákonnej lehote, uplatnila na Pozemkovom úrade v Považskej Bystrici v zmysle reštitučného zákona nárok na navrátenie vlastníctva k pozemkom, špecifikovaných vo výroku preskúmaného rozhodnutia, resp. finančnú náhradu z dôvodu, že pozemky prešli na štát v dôsledku kúpnych zmlúv uzavretých v tiesni za nápadne nevýhodných podmienok.

V priebehu administratívneho konania žiadateľka zomrela dňa 13.8.2008 a dedičkami po nej sa stali navrhovateľky 1, 2, 3 a účastníčky A. H. a E. D. rod. H., ktorých dedičstvo bolo potvrdené osvedčením o dedičstve č. 14D 1163/2008-25, D/ not 344/2008 zo dňa 29.1.2009.

Žalovaný správny orgán preskúmaným rozhodnutím vyslovil, že právna predchodkyňa navrhovateľiek P. H. nespĺňa podmienky uvedené v § 3 ods. 1 písm. j/ reštitučného zákona na vrátenie vlastníctva alebo priznanie práva na náhradu za pozemky v kat. úz. D.M.; parcelu KN E č. 6, záhrada, vo výmere 1 223 m² a parcelu č. 194 záhrada vo výmere 1 035 m² zapísanú v pozemnoknižnej vložke č. 50 v kat. úz. D.M. na pôvodného vlastníka A. H. v podiele ½; nehnuteľnosti prešli na bývalý Československý štát v zastúpení Mestským národným výborom pre individuálnu bytovú výstavbu z dôvodu kúpnej zmluvy medzi predávajúcou P. H. a kupujúcim Československým štátom.

Z odôvodnenia uvedeného rozhodnutia vyplýva, že správny orgán na základe vykonaného dokazovania dospel k záveru, že v danom prípade sa preukázalo, že nie sú splnené podmienky zákona na priznanie vlastníctva k pozemkom z právneho titulu, ktorého sa žiadateľka ako oprávnená osoba domáhala. Správny orgán konštatoval, že žiadateľka ako pôvodná vlastníčka žiadaných pozemkov v podiele ½ podpísala kúpne zmluvy zo dňa 25.6.1982 a 11.5.1988 a prijala finančné náhrady vyčíslené podľa vyhlášky č. 47/1969 Zb. a vyhlášky č. 129/1984 Zb.. Poukázal na to, že tieseň aj nápadne nevýhodné podmienky musia byť pri tomto reštitučnom titule splnené súčasne a nápadne nevýhodné podmienky sa môžu posudzovať iba vo vzťahu k predpisu v čase uzavretia zmluvy, pričom v čase predaja pozemkov kúpna cena vychádzala z platného cenového predpisu vyhl. č. 47/1969 Zb. a vyhl. č. 129/1984 Zb. a v miestnych podmienkach náhrada za 1 m² predstavovala 6,-Kčs a to v obciach od 2000 do 10000 obyvateľov. Uviedol, že táto cena nie je nápadne nevýhodnými podmienkami, nie je ani tiesňou, pretože bola stanovená v súlade s vtedy platnými cenovými predpismi, s poukazom na to, že obvodné pozemkové úrady nemajú v zákone splnomocnenie posudzovať nápadne nevýhodné podmienky vo vzťahu k súčasným cenovým predpisom.

Úlohou súdu pri preskúmaní zákonnosti rozhodnutia a postupu správneho orgánu podľa piatej časti tretej hlavy Občianskeho súdneho poriadku je posudzovať, či správny orgán vecne príslušný na konanie si zadovážil dostatok skutkových podkladov pre vydanie rozhodnutia, či zistil vo veci skutočný stav, či konal v súčinnosti s účastníkmi konania, či rozhodnutie bolo vydané v súlade so zákonmi a inými právnymi predpismi a či obsahovalo zákonom predpísané náležitosti, teda či rozhodnutie správneho orgánu bolo vydané v súlade s hmotnoprávnymi ako aj s procesnoprávnymi predpismi. Zákonnosť rozhodnutia správneho orgánu je podmienená zákonnosťou postupu správneho orgánu predchádzajúceho vydaniu napadnutého rozhodnutia. V rámci správneho prieskumu súd teda skúma aj procesné pochybenia správneho orgánu, či uvedené procesné pochybenie správneho orgánu je takou vadou konania pred správnym orgánom, ktorá mohla mať vplyv na zákonnosť napadnutého rozhodnutia (§ 250i ods. 3 O.s.p.). Súdny prieskum zákonnosti rozhodnutia žalovaného

správneho orgánu je určený rozsahom dôvodov uvedených v opravnom prostriedku, ktorými navrhovateľ namieta nezákonnosť rozhodnutia správneho orgánu, tvrdiac, že nezákonným rozhodnutím správneho orgánu a postupom mu predchádzajúcim bol ukrátený na svojich hmotnoprávnych alebo procesnoprávnych právach (§§ 250l a nasl. O.s.p.). Pri preskúmaní zákonnosti rozhodnutia je pre súd rozhodujúci skutkový stav, ktorý tu bol v čase vydania napadnutého rozhodnutia (§ 250i ods. 1, veta prvá O.s.p.).

Z ustanovení § 3 ods. 2 správneho poriadku v spojení s § 33 ods. 1, 2 vyplýva, že účastník má právo vyjadrovať sa k podkladom v ktoromkoľvek štádiu konania. Inštitút súčinnosti vyjadruje vzájomnú jednotu práv a povinností. Účastník správneho konania sa môže vyjadriť k jednotlivým dôkazom i k celkovému spôsobu prípravy podkladov, môže sa vyjadriť k otázkam skutkovým i právnym. Správny orgán musí účastníkovi konania poskytovať pomoc a poučenia, aby pre neznalosť právnych predpisov neutrpel v konaní ujmu a súčasne dal mu príležitosť, aby mohol svoje práva obhajovať, najmä sa vyjadriť k podkladom rozhodnutia (§ 3 ods. 2 správneho poriadku). Zmyslom takto široko koncipovaného oprávnenia je predísť neskorším možným námietkam účastníka, ktoré by mohli viesť k preťahom v konaní alebo iným komplikáciám. Správny orgán v konaní môže pokračovať a teda vydať rozhodnutie, ak účastník sa svojho práva na vyjadrenie výslovne vzdá, alebo ostane nečinný. Pokiaľ správny orgán vydal rozhodnutie vo veci samej bez toho, aby účastníka poučil o jeho právach a aby mu umožnil vyjadriť sa pred rozhodnutím, ide o procesné pochybenie správneho orgánu a teda o takú vadu, ktorá môže mať vplyv na zákonnosť rozhodnutia. Posúdenie súdu v preskúmvacom konaní, či takéto procesné pochybenie správneho orgánu je takou vadou, ktorá spôsobuje nezákonnosť napadnutého rozhodnutia, je individuálne a je podmienené konkrétnymi okolnosťami toho ktorého prípadu. Posúdenie uvedeného procesného pochybenia správneho orgánu v administratívnom konaní je však vždy povinnosťou súdu, ak takéto procesné pochybenie navrhovateľ namieta v opravnom prostriedku.

Podľa § 5 ods. 1 reštitučného zákona žiadateľka ako oprávnená osoba mala právo si uplatniť nárok na navrátenie vlastníctva k pozemkom na obvodnom pozemkovom úrade a zároveň povinnosť preukázať skutočnosti podľa § 3 reštitučného zákona, pričom nesplnenie si tejto povinnosti, podmieňujúcej unesenie resp. neunesenie jej dôkazného bremena majúce vplyv na jej úspech alebo neúspech v konaní, pozemkový úrad nezbavovalo povinnosti vykonať dokazovanie za účelom zistenia skutočného stavu, keďže v reštitučnom konaní bol povinný postupovať v súlade s ustanoveniami správneho poriadku a z ustanovenia § 32 správneho poriadku mu vyplýva povinnosť zistiť vo veci skutočný stav.

Správny orgán v danej veci nepostupoval v súlade so správnym poriadkom, keď nevykonal dokazovanie na zadováženie dostatku skutkových zistení, za akých okolností došlo k prechodu vlastníctva k žiadaným pozemkom, ku ktorým si právna predchodkyňa navrhovateľiek uplatnila reštitučný nárok, relevantných pre vydanie rozhodnutia, ktorú skutočnosť navrhovateľky aj namietali v opravnom prostriedku proti rozhodnutiu odporcu ako aj v odvolaní proti rozsudku krajského súdu.

Vzhľadom k tomu, že v správnom konaní správny orgán konajúci podľa ustanovení reštitučného zákona postupuje podľa ustanovení správneho poriadku, bolo taktiež povinnosťou žalovaného správneho orgánu v predmetnom konaní postupovať v súčinnosti so žiadateľkou ako účastníčkou tohto konania – právnou predchodkyňou navrhovateľiek. Žiadateľka ako účastníčka správneho konania mala nielen právo navrhovať dôkazy, ale na potvrdenie správnosti svojho tvrdenia mala súčasne aj povinnosť dôkazy správnemu

orgánu predkladať, o ktorých procesných právach a povinnostiach mala byť správny orgánom poučená. Nesplnenie si tejto povinnosti však nezbavilo správny orgán zistiť vo veci skutočný stav, keďže túto povinnosť mu ukladá zákonodarca v ustanovení § 32 ods. 1 správneho poriadku. Správny orgán mal zabezpečiť zisťovanie skutkových okolností z úradnej povinnosti a postupovať v súlade so správnym poriadkom aj pokiaľ by účastníčka správneho konania bola nečinná a správne orgánu nenavrhol alebo nepredložila žiadne dôkazy a pred vydaním rozhodnutia vo veci jej umožniť vyjadriť sa k zadováženým podkladom pre rozhodnutie, v ktorom štádiu správneho konania mala taktiež právo doplniť dokazovanie alebo predložiť návrh na jeho doplnenie vykonaním ňou navrhnutých dôkazov.

Z obsahu administratívneho spisu odvolací súd mal v danej veci preukázať, že žalovaný správny orgán síce žiadateľku ako účastníčku konania vyzval na doplnenie dokladov, ktoré označil a za tým účelom prerušil konanie, avšak z administratívneho spisu nevyplýva, že by ju poučil o jej procesných právach a povinnostiach a to ani o jej práve navrhovať alebo predkladať dôkazy na podporu jej tvrdení, ako aj, že by jej umožnil ako účastníčke správneho konania vyjadriť sa k podkladom rozhodnutia pred jeho vydaním.

Splnenie zákonných podmienok podľa § 3 ods. 1, písm. j/ reštitučného zákona a to tieseň a nápadne nevýhodné podmienky správny orgán ako aj súd prvého stupňa v danej veci správne posudzovali v čase uzatvorenia kúpnej zmluvy, pričom odvolací súd sa nestotožnil s názorom správneho orgánu ako aj súdu prvého stupňa pokiaľ posudzovali tieseň, a nestotožnil sa ani s ich názorom ohľadne nápadne nevýhodných podmienok.

Splnenie zákonných podmienok podľa § 3 ods. 1, písm. j/ reštitučného zákona a to tieseň a nápadne nevýhodné podmienky zákonodarca predpokladá kumulatívne. Na základe právnej teórie a zaužívanej právnej praxi je potrebné tieseň vykladať ako stav, vyplývajúci z objektívnych skutočností, ktoré pôsobili na fyzickú osobu ako vlastníka do takej miery, že tento urobil vo vzťahu k svojmu majetku taký právny úkon, ktorý by v právnom štáte inak neurobil. Pokiaľ ide o ďalšiu zákonnú podmienku, a to, že kúpna zmluva bola podpísaná za nápadne nevýhodných podmienok, odvolací súd poukazuje na to, že pri skúmaní naplnenia znakov nápadne nevýhodných podmienok treba vždy starostlivo skúmať, či ide o nevýhodnosť takej intenzity, že ju možno kvalifikovať ako nápadnú voči stavu, ktorý existoval v dobe uzatvorenia kúpnej zmluvy vzhľadom k podmienkam vtedy obvyklým.

Pokiaľ právna predchodkyňa navrhovateľiek v správnom konaní tvrdila, ako aj navrhovateľky tvrdili v opravnom prostriedku proti rozhodnutiu správneho orgánu a tiež v odvolaní proti rozsudku súdu prvého stupňa, že predmetné zmluvy boli podpísané v tiesni, pretože pôvodná vlastníčka bola štátom obmedzená v slobode rozhodovania a postupom štátom bola prinútená podpísať zmluvu, podľa názoru odvolacieho súdu vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti, bolo potrebné na tieto tvrdenia prihliadnúť napriek tomu, že tieseň charakterizovala všeobecne bez konkrétnych údajov a dôkazov a to z dôvodu ustáleného názoru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v intenciách názoru Ústavného súdu Slovenskej republiky, v zmysle ktorého je treba považovať uzatvorenie zmluvy v tiesni, pokiaľ k jej podpísaniu došlo v súvislosti s určitým politickým nátlakom existujúcim v rokoch 1948 až 1989, ktorým štát a štátne orgány pôsobili na fyzickú osobu ako vlastníka do takej miery, že tento urobil vo vzťahu k svojmu majetku taký právny úkon, ktorý by v právnom štáte inak neurobil.

Pokiaľ ide o ďalšiu zákonnú podmienku podľa § 3 ods. 1, písm. j/ reštitučného zákona, a to, že kúpne zmluvy boli podpísané za nápadne nevýhodných podmienok, odvolací súd

opätovne poukazuje na to, že pri skúmaní naplnenia znakov nápadne nevýhodných podmienok treba vždy starostlivo skúmať, či ide o nevýhodnosť takej intenzity, že ju možno kvalifikovať ako nápadnú voči stavu, ktorý existoval v dobe uzavretia kúpnej zmluvy vzhľadom k podmienkam vtedy obvyklým. Podľa názoru odvolacieho súdu správny orgán si doposiaľ nezadovážil dostatok skutkových podkladov pre ustálenie záveru, či kúpne zmluvy uzavreté v danej veci právnou predchodkyňou navrhovateľiek a štátom boli uzavreté za nápadne nevýhodných podmienok v intenciách názoru vysloveného vyššie ako aj v súlade s názorom, ktorý vyslovil Ústavný súd Slovenskej republiky v náleze I.ÚS 154/08-32 zo dňa 26. februára 2009.

Ústavný súd v uvedenom náleze konštatoval, že v prerokovanom prípade je nutné vychádzať z konkrétneho skutkového stavu, rešpektovať reštitučný charakter zákona č. 503/2003 Z.z. spolu so špecifickými rysmi predchádzajúcej spoločnosti (pred rokom 1990), ktorá nie vždy uznávala a najmä dodržiavala ľudské práva a slobody vzťahujúce sa najmä na majetok, čo nepochybne vyplývalo z vtedajšieho ekonomicko-politického poňatia vlastníctva a nasledujúcich skutkových okolností.

Poukázal na to, že cenová vyhláška svojou koncepciou a konkrétnymi ustanoveniami jednak odrážala delenie vlastníctva na osobné a súkromné, ako bolo vytvorené marxistickou ekonomickou náukou, jednak zásadu vtedajšieho československého práva, že pozemok nemožno kvalifikovať ako predmet osobného vlastníctva, ako vyjadrenie cieľového zámeru, že všetky pozemky majú byť v budúcnosti vlastníctvom štátu. Vyvodzuje z toho dôsledky, ktoré nemôžu byť prijateľné v demokratickej spoločnosti hlavne tým, že diskriminovala veľmi výrazne dve skupiny vlastníkov, ktorým by inak patrilo rovnaké postavenie a ich vlastníckemu právu rovnaký zákonný obsah. V tejto súvislosti súčasne poukázal na to, že v prejednávanej veci išlo o pozemky, ktoré boli posúdené ako súkromné vlastníctvo podľa § 15 vyhlášky č. 47/1969 Zb. a pokiaľ však nejaké pozemky už slúžili alebo mali slúžiť svojim určením na realizáciu osobného vlastníctva, napr. v podobe rodinného domu, boli posudzované odlišne a vyhláška v § 14 ustanovovala cenu za 1 m² až desať až viacnásobne vyššie, znamenalo to, že pozemky, na ktorých už stáli rodinné domy, zostávali naďalej vlastníctvom majiteľov týchto domov a pri predaji, či vyvlastnení sa na ne vzťahovala sadzba podľa § 14 tejto cenovej vyhlášky. Konštatoval, že tento rozporuplný postoj k vlastníctvu, ktorý bol vyhláškou zámerne zavedený, musí nutne nájsť výraz pri úvahe o tom, čo treba chápať ako nápadne nevýhodné podmienky pri aplikácii všetkých reštitučných zákonov, teda aj zákon č. 503/2003 Z.z.. Nemôže preto slúžiť ako zábrana, aby v súčasnej dobe bol realizovaný zámer daný citovaným zákonom, t.j. reštitúcia majetku osobám, ktorým bol štátom odňatý, aj keď išlo len o čiastočnú nápravu krívd, a preto v súdnej veci je preto potrebné prisvedčiť tomu, že bola porušená ekvivalentnosť dohodnutých zmluvných plnení a že k prevodu pozemku na štát došlo za nápadne nevýhodných podmienok.

Vzhľadom na uvedené odvolací súd dospel k záveru, že v danom prípade nebolo dokazovanie vykonané v takom rozsahu, na základe ktorého by bolo možné dospieť k názoru, či pri uzatváraní obidvoch kúpnych zmlúv boli resp. neboli obe zákonné podmienky ustanovené v § 3 ods. 1, písm. j/ reštitučného zákona splnené kumulatívne, teda či právna predchodkyňa navrhovateľiek kúpne zmluvy uzatvorila v tiesni za nápadne nevýhodných podmienok. Súčasne z administratívneho spisu vyplýva, že správny orgán nepostupoval v správnom konaní náležite v súčinnosti s právnou predchodkyňou navrhovateľiek ako s účastníčkou správneho konania, majúce za následok, že správny orgán sa dopustil v konaní takého procesného pochybenia, ktorý mohol mať vplyv na zákonnosť napadnutého rozhodnutia.

Z uvedených dôvodov odvolací súd rozsudok krajského súdu podľa § 250ja ods. 3 O.s.p. zmenil tak, že preskúvané rozhodnutie žalovaného správneho orgánu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Odvolací súd o náhrade trov konania rozhodol v zmysle § 246c ods. 1 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1, s § 250l ods. 2 a s § 250k ods. 1. Navrhovateľkám priznal náhradu trov konania, pretože boli v tomto konaní úspešné. Priznal im náhradu trov konania, ktoré im vznikli v preskúvavacom konaní právnym zastúpením advokátom. Odvolací súd pri vyčíslení trov právneho zastúpenia navrhovateľiek vychádzal z vyčíslenia týchto trov ich právnym zástupcom, ktorý ich vyčísliť v súlade s § 14 ods. 1, 2 v spojení s § 15, s § 16 ods. 3, 4, s § 17 ods. 1 vyhlášky č. 655/2004 Z.z. v znení platnom v čase poskytnutej právnej služby, a priznal im náhradu trov právneho zastúpenia za 5 úkonov právnej pomoci v roku 2008 (prevzatie a príprava, podanie opravného prostriedku, podanie vyjadrenia z 22.9.2008, zastupovanie na pojednávaniach krajského súdu dňa 29.10.2008 a dňa 17.12.2008) po 3.518,40 Sk za úkon (1.466 x3 -20%) a paušálnu náhradu za 5 úkonov po 191,--Sk, spolu 18.547,--Sk, prepočtom na eurá 615,65 €; za rok 2009 za jeden úkon právnej služby (odvolanie proti rozsudku krajského súdu) po 128,37 € (53,49 x3 -20%) a paušál po 6,95 €, spolu 135,32 €; za rok 2010 za dva úkony právnej pomoci (účasť na pojednávaní krajského súdu dňa 8.9.2010, odvolanie proti prvostupňovému rozsudku) po 83,235 € (55,49 x3 -50%) a jeden úkon v 2/3 (ďalšia porada s klientom 8.9.2010) v sume 55,49 € a paušál za 3 úkony po 7,21 €, spolu 243,59 €; súčasne navrhovateľkám priznal náhradu trov konania, ktoré vznikli v dôsledku cestovného právneho zástupcu dňa 29.10.2008, dňa 17.12.2008 a dňa 8.9.2010 z Považskej Bystrice na Krajský súd v Trenčíne a späť osobným motorovým vozidlom v sume 75,36 € (25,33+24,23+25,80) a náhrady straty času právneho zástupcu dňa 29.10.2008, dňa 17.12.2008 a dňa 8.9.2010 z Považskej Bystrice na Krajský súd v Trenčíne a späť v sume 165,66 € (52,78+52,78+60,10) a hotové výdavky v sume 5 €, teda v celosti 1.235,58 €. Odvolací súd navrhovateľkám v 1. až v 3. rade priznal náhradu trov konania, ktoré im vznikli právnym zastúpením advokátom Mgr. V. L., keďže boli v preskúvavacom konaní úspešné v zmysle § 250k ods. 1 O.s.p.. Nemohol mu priznať trovy právneho zastúpenia za účastníčku konania A. H., pretože táto účastníčka opravný prostriedok proti rozhodnutiu správneho orgánu nepodala, a teda nemožno hovoriť o jej úspechu v preskúvavacom konaní v zmysle § 250k ods. 1 O.s.p..

P o u č e n i e : Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave, dňa 25. mája 2011

**JUDr. Zdenka Reisenauerová, v. r.
predsedníčka senátu**

Za správnosť vyhotovenia:
Peter Szimeth